

вання, на відміну від відкритих, значно зменшують ефект соціальної бажаності, знижують відчуття страху репресій або соціального осуду, обмежують спотворення відповідей через побоювання респондентів щодо можливих наслідків для себе або своїх близьких, що підвищує надійність і точність результатів досліджень. Це особливо актуально для військових досліджень, де респонденти часто схильні приховувати свої справжні переживання через страх осуду.

Abstract. The article substantiates the objective necessity of using anonymity when conducting surveys, highlighting the main factors that lead to the distortion of responses in non-anonymous surveys. The authors demonstrate the danger of the “social desirability” effect based on examples from previous studies. The study also analyzes existing data collection platforms in terms of their security and the presence of data encryption. Further research in this area may expand knowledge about the reasons for respondents’ concerns during survey completion and, in the long run, help create a system that ensures the collection of complete and truthful information from respondents.

Keywords: anonymity, «social desirability» effect, information security.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Preisdörfer P., Wolter F. Who Is Telling the Truth? A Validation Study on Determinants of Response Behavior in Surveys. *Public Opinion Quarterly*. Vol. 78, iss. 1, Spring 2014, P. 126–146. DOI: /10.1093/poq/nft079.
2. Meisters J., Hoffmann A., Musch J. Controlling social desirability bias: An experimental investigation of the extended crosswise model. *PLoS ONE*. 2020. Vol. 15(12). DOI: 10.1371/journal.pone.0243384.
3. Impact of different privacy conditions and incentives on survey response rate, participant representativeness, and disclosure of sensitive information: a randomized controlled trial / M. Murdoch, A. B. Simon, M. A. Polusny et al. *BMC Med Res Methodol*. 2014. Vol. 14, 90. DOI: 10.1186/1471-2288-14-90.
4. Does anonymity increase the reporting of mental health symptoms? / N. T. Fear, R. Seddon, N. Jones et al. *BMC Public Health*. 2012. Vol. 12, 797. DOI: 10.1186/1471-2458-12-797.
5. Reporting Mental Health Symptoms: Breaking Down Barriers to Care with Virtual Human Interviewers / G. M. Lucas, A. Rizzo, J. Gratch, S. Scherer, G. Stratou, J. Boberg, L-P. Morency. *Frontiers in Robotics and AI*. 2017. URL: <https://www.frontiersin.org/journals/robotics-and-ai/articles/10.3389/frobt.2017.00051>

УДК 657:631.1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ

Т. С. Кривенко, Л. Л. Гевлич

Анотація. У статті досліджуються теоретичні аспекти обліку фінансових результатів сільськогосподарських підприємств України з погляду формування ефективної облікової системи підтримки управління. Аналіз законодавчого регулювання та наукових підходів до визначення фінансових результатів дав змогу запропонувати авторське трактування цієї категорії. Здійснено порівняння зарубіжних та вітчизняної моделей розрахунку фінансових результатів підприємства. Використано методи аналізу літературних джерел, законодавства, порівняльний аналіз та системний підхід. За результатами дослідження зроблено висновки, надано рекомендації з удосконалення вітчизняної законодавчої бази, визначено напрями подальших досліджень.

Ключові слова: фінансові результати, доходи, витрати, облік, управління.

Постановка проблеми. Сьогодні суб’єкти господарювання, зокрема сільськогосподарські, стикаються з необхідністю нагального реагування на зміни у мега- та мезосередовищі. Швидкість такої реакції залежить від внутрішніх чинників підприємств, визначеної стратегії розвитку, оптимізації процесів, створення сприятливих умов ефективного функціонування. Основним маркером ефективності діяльності підприємства виступає фінансовий результат. Тому особливої актуальності набувають питання розробки системного підходу до теоретичних аспектів формування фінансових результатів, який дає змогу організувати ефективну облікову та управлінську системи суб’єкта господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що проблеми теорії та методології формування й обліку доходів, витрат, фінансових результатів діяльності розглядалися у роботах таких дослідників: Н. Мардус, Е. Чернишова, В. Лопатовський, Р. Красуцький, Г. Пчелинська, М. Кирилова, О. Ковальова, М. Іоргачова, Ю. Масюк, В. Боюн [1–5]. Водночас поза увагою залишилися нові методичні інструменти обліку фінансових результатів діяльності, зокрема з ура-

хуванням специфіки діяльності вітчизняного аграрного сектору економіки, що вимагає розвитку наявних досліджень.

Метою статті є розробка пропозицій з удосконалення теоретичних аспектів обліку фінансових результатів діяльності вітчизняного сільськогосподарського підприємства погляду формування ефективної облікової системи підтримки управління.

Основний розділ. Результати аналізу вітчизняного законодавства та облікових регламентів засвідчили, що чітке визначення дефініції фінансового результату відсутнє, а основні нормативно-правові документи уточнюють зміст понять «прибуток», «збиток» і наводять різні назви видів фінансових результатів [6–10]. Тому існує потреба уточнення поняття «фінансовий результат» у законодавчому полі. Також неоднозначне розуміння сутності цієї дефініції в науковій дискусії [1–5]. Найпоширенішими підходами є пряме ототожнення фінансового результату діяльності з прибутком чи збитком підприємства, з нульовим фінансовим результатом, з результатом зіставлення доходів та витрат. Також доволі розповсюджена думка щодо визначення фінансового результату як якісного та кількісного показника діяльності підприємства та приросту чи зменшення власного капіталу.

Підсумовуючи, сформуємо авторський підхід до розуміння категорії «фінансовий результат діяльності» як узагальненого показника діяльності суб'єкта господарювання за певний часовий період, який визначається як різниця між доходами та витратами підприємства. Цей показник може розраховуватися за окремими напрямками чи видами діяльності, підрозділами та суб'єктом господарювання загалом і є визначальним під час прийняття управлінських рішень щодо останнього для зовнішніх користувачів. Розрахунок фінансового результату здійснюється за підсумками діяльності звітного періоду і призводить до приросту чи зменшення капіталу економічного суб'єкта.

Категорія фінансового результату пов'язує процеси бухгалтерського обліку господарських операцій з механізмом прийняття управлінських рішень, і так орієнтована на оптимізацію фінансового стану та результатів діяльності суб'єкта господарювання за допомогою інструментів обліку, аналізу, прогнозування. Верифікація показників фінансових результатів здійснюється через механізми внутрішнього та зовнішнього контролю, а достовірна фінансова інформація слугує основою ефективних управлінських рішень, прийнятих зовнішніми користувачами на основі фінансової звітності підприємства. Аналіз фінансових результатів спрямований на виявлення наявних проблем і внутрішніх резервів для удосконалення стану та діяльності підприємства загалом.

Класифікаційні ознаки фінансових результатів діяльності економічного суб'єкта, що найчастіше зустрічаються на практиці, наведено на рис. 1.

Дослідження закордонної практики дає змогу виділити два варіанти формування фінансових результатів:

- 1) французький, коли величину фінансового результату формують такі показники:
 - експлуатаційний фінансовий результат як різниця виручки від продажу та суми витрат, пов'язаних із процесами виробництва та реалізації продукції;
 - фінансовий результат, що пов'язаний з емісією акцій, фінансовим обслуговуванням підприємства, фінансовою участю в діяльності інших підприємств;
 - надзвичайний фінансовий результат, що пов'язаний з операціями довгострокового характеру;

- 2) англо-американський, що передбачає поділ результатів діяльності за функціями підприємства (виробництво, реалізація, управління тощо).

Можна зазначити, що система поділу фінансових результатів на три складники за французьким підходом є подібною до вітчизняної класифікації діяльності – операційна, фінансова, інвестиційна, водночас англо-американський варіант має схожість з визначенням вітчизняного фінансового результату від операційної діяльності, у який залучені три функції: виробництво, збут, управління. Алгоритм визначення фінансових результатів вітчизняного підприємства представлений на рис. 2.

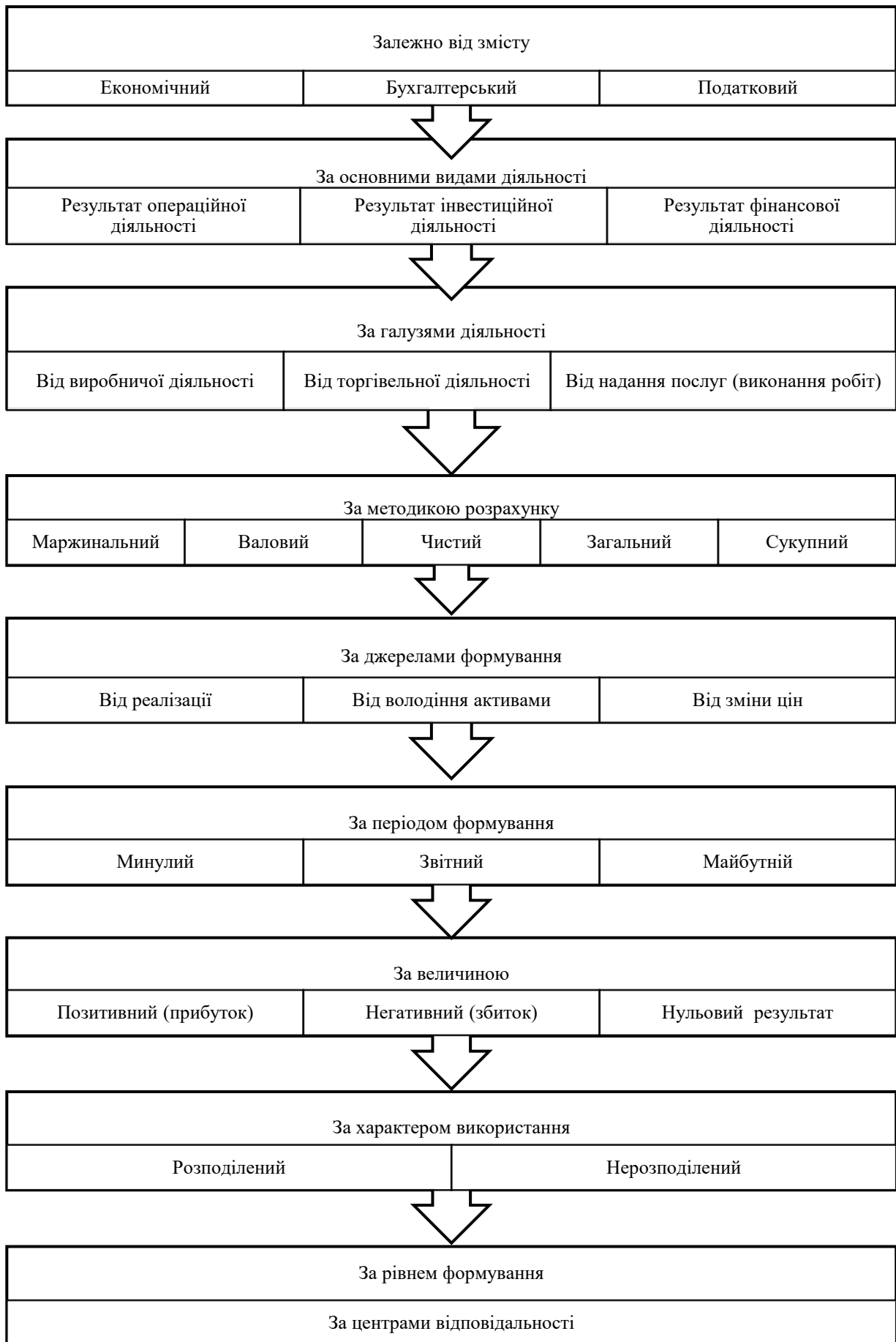

Рис. 1. Класифікація фінансових результатів діяльності підприємств

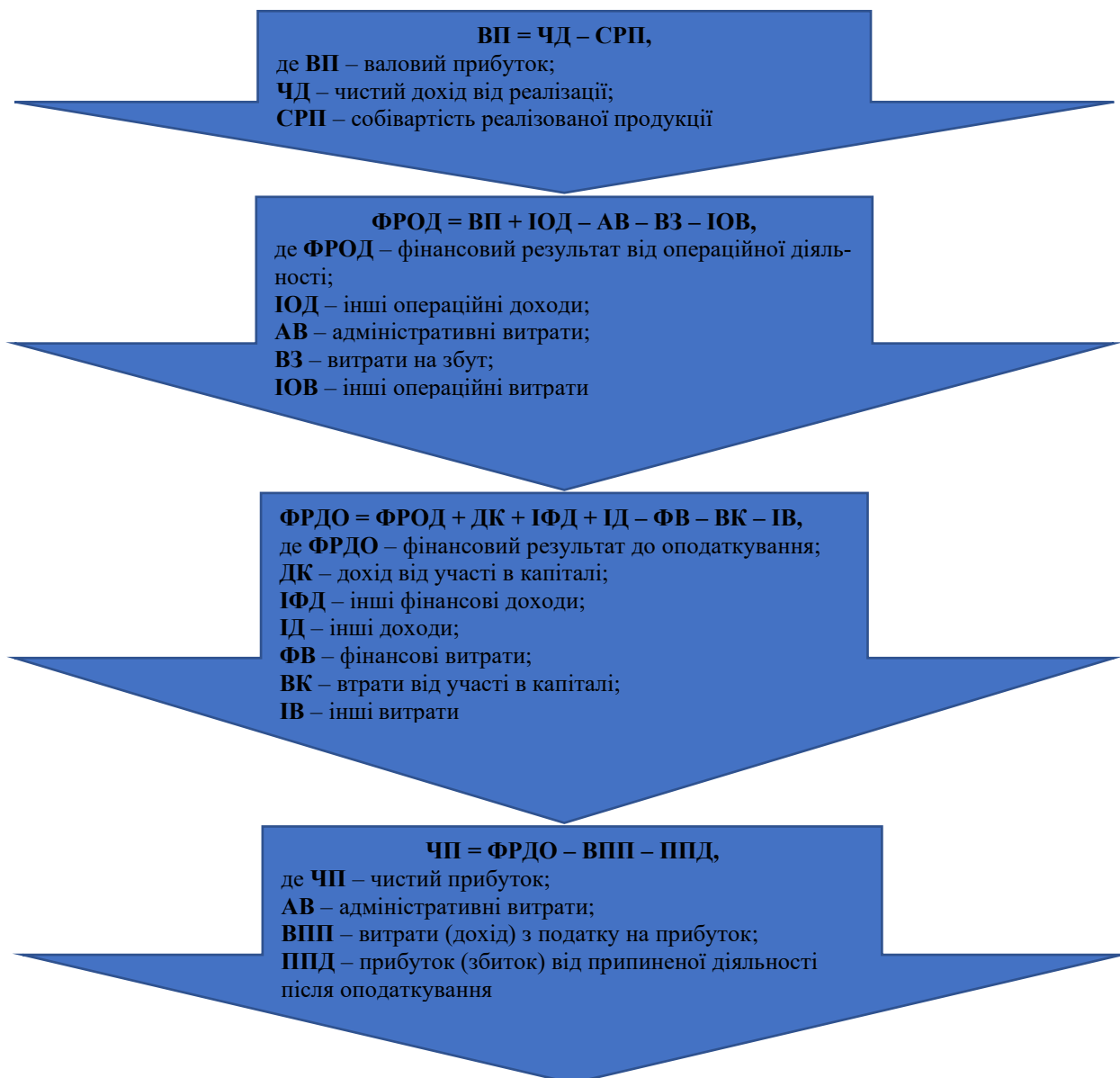

Рис. 2. Алгоритм визначення фінансового результату вітчизняного підприємства

Проведене дослідження дає змогу стверджувати, що регламентація формування та відображення фінансових результатів діяльності підприємства в обліку та звітності є резервом підвищення інформативності інформації, причому що місце самих фінансових результатів у системі нормативного регулювання в Україні наразі визначено недостатньо. Тому вважаємо за необхідне розроблення положення, яке буде регламентувати визначення фундаментальних категорій формування, обліку та відображення у звітності фінансових результатів діяльності, а також відсутню наразі специфіку сільськогосподарської галузі та результатів сільськогосподарської діяльності у розрізі підгалузей (тваринництво, рослинництво, садівництво тощо), зокрема щодо урахування ризиків діяльності.

Висновки. Отже, можна зробити висновок, що покращення розуміння поняття фінансових результатів є необхідною умовою ефективного управління суб'єктами господарювання. Важливо уточнити законодавче визначення фінансового результату, оскільки нинішнє трактування є неоднозначним. Запропоноване авторське визначення сприятиме більш ефективному аналізу діяльності підприємств. Інтеграція специфіки аграрної галузі у законодавчу базу дасть змогу створити більш точну систему обліку, що підвищить якість фінансової звітності. Це сприятиме оптимізації фінансового стану підприємств і їх довгостроковій стабільності.

Напрямом подальших досліджень буде виявлення проблем обліку фінансових результатів сільськогосподарських підприємств з погляду розробки напрямів їх вирішення.

Abstract. The article examines the theoretical aspects of accounting for the financial results of agricultural enterprises of Ukraine from the point of view of the formation of an effective accounting system for management support. Analysis of legislative regulation and scientific approaches to determining financial results allowed us to offer an author's interpretation of this category. A comparison of foreign and domestic models for calculating the company's financial results was made. Methods of analysis of literary sources, legislation, comparative analysis and systematic approach are used. Based on the results of the study, conclusions were drawn, recommendations for improving the domestic legislative framework were given, and directions for further research were determined.

Keywords: financial results, income, expenses, accounting, management.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Мардус Н. Ю., Чернишова Е. О. Теоретичні підходи до визначення поняття «фінансові результати». *Вісник НТУ «ХПИ» (економічні науки)*. 2021. № 4. URL: <http://es.khpi.edu.ua/article/view/259844>
2. Лопатовський В. Г., Красуцький Р. І. Особливості формування та використання інформації про фінансові результати діяльності господарюючого суб'єкта як результативного показника його обліку та звітності. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. № 1. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vesnik/wp-content/uploads/2022/03/pdf>
3. Пчелинська Г., Кирилова М. Сучасна проблематика обліку фінансових результатів за видами діяльності підприємства. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2020. № 6. С. 97–102.
4. Ковальова О. М., Горгачова М. І. Фінансовий результат як індикатор інвестиційної привабливості підприємства. *Економіка та суспільство*. 2022. № 46. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article>
5. Масюк Ю. В., Боюн В. Ю. Управління фінансовими результатами діяльності сільськогосподарського підприємства. *Економіка та держава*. 2021. № 10. С. 93–96. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/10_2021/18.pdf
6. Господарський кодекс України. Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення 11.10.2024).
7. Податковий кодекс України. Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 11.10.2024).
8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення 11.10.2024).
9. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування. Наказ Міністерства фінансів України 30.11.1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99#Text> (дата звернення 11.10.2024).
10. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток»: Наказ Міністерства фінансів України від 28.12.2000 р. № 353. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-01#Text> (дата звернення 11.10.2024).

УДК 336:005.52]:658.14/.17

РОЗШИРЕННЯ ГОРИЗОНТІВ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ: ІНТЕГРАЦІЯ НЕФОРМАЛІЗОВАНИХ МЕТОДІВ

А. Я. Максим'як, Є. Є. Іонін

Анотація. У статті проведено аналіз сучасних підходів до оцінки господарської діяльності підприємств з акцентом на неформалізованих методах. Обґрунтовано необхідність інтеграції досвіду, інтуїції та творчого мислення у процес аналізу, особливо під час вирішення стратегічних завдань. Дослідження охоплює широкий спектр неформалізованих методів, як-от SWOT-аналіз, методи експертних оцінок, мозковий штурм та інші. Наведено результати емпіричних досліджень, які підтверджують ефективність комбінованого використання формалізованих та неформалізованих методів у практиці управління. Рекомендовано поширювати використання неформалізованих методів у фінансовому аналізі з огляду на вимоги Стандарту бізнес-аналізу, що дасть змогу суттєво підвищити ефективність отриманих результатів аналізу.

Ключові слова: фінансовий аналіз, методи, формалізовані методи, неформалізовані методи, фінансова діяльність, суб'єкти господарювання, господарська діяльність, фінансовий стан, стратегічний аналіз.

Постановка проблеми. Ефективність функціонування суб'єкта господарювання незалежно від його форми власності та організаційної структури значною мірою залежить від прийнятих управлінських рішень та їх подальшої реалізації. У сучасних умовах економічної та політичної нестабільності основою для прийняття виважених рішень є ефективне використання інструментів фінансового аналізу. Своєчасний фінансовий аналіз, проведений на основі достовірної та якісної фінансової інформації, дає змогу ухвалювати більш обґрунтовані рішення